

GORJANECZ GYÖRGY-LUKOVSZKI LÍVIA

Két ország, két út: Minimálbérrel élők adóterhei és jó(l)léte Írországban és Magyarországon

A tanulmány az egyedülálló, gyermektelen állampolgárok minimálbérének adóterhelését alapul véve vizsgálja az Írország és Magyarország közötti különbségeket. 2004. május 1. óta számos változás következett be mindkét ország adórendszerében, amelyek jelentősen befolyásolták a két ország állampolgárainak adó- és járulékterhelését, és hatást gyakorolhattak az adózók jó(l)létére is. A kutatás eredményei alapján mindkét országban szignifikáns, erős, pozitív irányú lineáris korrelációs kapcsolat fedezhető fel a kiemelt évek vonatkozásában a jóllétet számszerűsítő emberi fejlettségi index (HDI) és az egyedülálló minimálbérének effektív terhei között. Írországban a kétkulcsos és progresszív jövedelemadó-rendszer, a bonyolultabb társadalombiztosítási rendszer és az öt különböző áfakulcs ellenére az egyedülálló effektív terhelése – a különféle kedvezményeknek köszönhetően – jóval kisebb, mint hazánkban. A stabil, progresszív adópolitika tehát pozitív hatást gyakorol a szegényebb adózói réteg jóllétére.*

Journal of Economic Literature (JEL) kód: H20, H24.

Társadalmunk jelenlegi formája adókra épül, s az adók hatnak a társadalom tagjaira (Adams [1993], Saez–Stantcheva [2016]). Az adórendszer és a társadalom közötti kapcsolat feltérképezése a kutatók számára kifogyhatatlan vizsgálati tárgyként szolgált az elmúlt évtizedekben, ám ezen kutatások homlokterében elsősorban az adózók kultúrája (Richardson [2007]), illetve viselkedésük különféle aspektusai álltak, mint például az adózók adófizetési moráljának (Luttmer–Singhal [2014], Deglaire

* A kutatás a TKP2021-NKTA-19 számú projekt keretében, az Innovációs és Technológiai Minisztériumnak a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg. Köszönet a támogatásért.

Gorjanecz György közgazdász, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Gazdálkodástani Doktori Iskolájának PhD-hallgatója, ORCID: 0009-0004-8578-9406 (e-mail: gorjanecz.gyorgy@ktk.pte.hu).

Lukovszki Lívia közgazdász, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Pénzügy és Számvitel Intézetének egyetemi docense, ORCID: 0000-0001-8758-8027 (e-mail: lukovszki.livia@ktk.pte.hu).

A kézirat első változata 2025. március 3-án érkezett szerkesztőségünkbe.

DOI: <https://doi.org/10.18414/KSZ.2025.5.488>

és szerzőtársai [2021]), jogkövető adózói magatartásának (Kirchler [2007], Kirchler és szerzőtársai [2008], Kogler és szerzőtársai [2013], [2015]) vagy az adócsalásra ható tényezőknek (Korndörfer és szerzőtársai [2014], Owusu és szerzőtársai [2022]) a fel-tárása. Az eddigiekben kevesebbet foglalkoztak az adórendszernek az adófizetők-re gyakorolt közvetlen vagy közvetett hatásaival. Az ez irányú kutatások egy-egy szű-kebb témára, például az adórendszer és a migráció közötti kapcsolatra (Kleven és szer-zőtársai [2020]), az adóknak a függőségekre gyakorolt hatására (Gordon–Sun [2015], Behúnová és szerzőtársai [2023]) vagy a vagyonadóknak a jólétre gyakorolt hatására (Löffler–Siegloch [2021]) összpontosítottak.

Az adóterhelésnek – vagyis annak, hogy az állam által kiszabott adóterhek milyen mértékben vonják el az adóalany pénzügyi forrásait az általa realizált jövedelemből – az adófizetők jólétére és jóllétére¹ gyakorolt általános hatását az eddigiekben empi-rikusan nem, csupán elméleti szinten vizsgálták (Saez–Stantcheva [2016], Adachi–Fabinger [2022], Shettigar és szerzőtársai [2023]).

Tanulmányunk célja, hogy empirikus eszközökkel Magyarország és Írország pél-dáján mutassuk be az egyedülálló, minimálbérért dolgozó magánszemélyek adóter-helésében mutatkozó különbségeknek a jólétre gyakorolt hatását. A vizsgált célcso-port az adóteherben bekövetkezett változásoknak legkiszolgáltatottabb adózói kört alkotja. Két olyan országot választottunk ki, amelyek a 20. század elején gazdaságtör-téneti szempontból hasonló alapokról indultak, de adópolitikai döntéseik jelentősen eltérő irányban haladtak. A témaválasztásban fontos szerepet játszott a két vizsgált ország némileg hasonló történelmi múltja. Írország az Egyesült Királysággal, míg Magyarország a Habsburg Birodalommal volt unióban a 20. század elején (Clarke [2014], Paksa–Nagy [é. n.]). Mindkét ország szegény tagállamként lépett be az Európai Unióba (Európai Unió [é. n. a], Európai Unió [é. n. b]); Írország 1973-ban, Magyar-ország 2004-ben. A 2022-es egy főre jutó reál-GDP-adatok alapján viszont Írország a 2. legtehetősebb tagállam, míg Magyarország a 23. helyen áll (Eurostat [2025b]). Ezért érdemesnek tűnik megvizsgálni a szigetországban alkalmazott eltérő adópoli-tikai megoldásokat, hogy azonosítsuk az esetleg átvehető jó gyakorlatokat, annál is inkább, mivel Írország kimagasló eredményeket ért el a jóléti mutatók tekintetében is (Eurostat [2025b], UNDP [2024b]).

Az empirikus vizsgálatok során – amelyeket az egyedülálló minimálbért kere-sőkre korlátoztunk – egyrészt a nemzetközi szakirodalomban alkalmazott egy főre jutó adó- és járulékterhelést (*tax burden*) vettük figyelembe, másrészt a magán-személyek jóllétének mérésére az ENSZ által számított emberi fejlettségi indexet (*Human Development Index, HDI*) használtuk fel. Megvizsgáltuk a magánszemé-lyek adó- és járulékterhelése, a HDI és az egy főre jutó reál-GDP mint jóléti mutató közötti kapcsolatot is.

Az általunk számított korrelációs kapcsolat szorossága jól szemlélteti, hogy a gaz-daságpolitikai döntések és a reálgazdaság milyen hatással vannak az állampolgárok

¹ A jólét az anyagi és gazdasági teljesítményt méri (például az egy főre jutó reál-GDP-vel), míg a jóllét az életminőség átfogóbb dimenzióit igyekszik bemutatni (például az egészséget, az oktatást és a várható élettartamot). Ez utóbbi leggyakrabban használt mutatója az emberi fejlettségi index (HDI).

jó(l)létére. A kutatás eredményei alapján szignifikáns, erős, pozitív lineáris korrelációs kapcsolat fedezhető fel a kiemelt évek vonatkozásában a HDI és az egyedülállók minimálbérének effektív terhei között mindkét országban. Írországban az adórendszer látszólag bonyolultabb felépítése (kétkulcsos és progresszív jövedelemadórendszer, bonyolult társadalombiztosítási rendszer, öt különböző áfakulcs) ellenére is – a különféle kedvezményeknek köszönhetően – az egyedülállók effektív terhelése jóval kisebb, jólétük szintje pedig magasabb, mint Magyarországon.

A magánszemélyek adó- és járulékterhelése

A munka adóterhelésének vizsgálatára számos megközelítés létezik (*De Haan és szerzőtársai* [2003], *Onaran és szerzőtársai* [2012]). Az OECD 1975 óta szolgáltat információt a béreket terhelő adók tekintetében a „tipikus” munkavállalókra vonatkozóan. Az azóta eltelt évek során az adóék (*tax wedge*) számításának módszertana fokozatosan fejlődött, különösen a figyelembe vett jövedelemtípusok és családtípusok körének bővítésével (*Heady* [2003]). Az adóék az összes közteher (a munkavállalók és a munkáltatók által fizetett személyi jövedelemadó és társadalombiztosítási járulék) és a teljes bérköltség hányadosa (*OECD* [2019]). Más szerzők az implicit adókulcs segítségével mérték az adóterhelést, amely a ténylegesen beszedett adóknak az adóalaphoz való arányát tükrözi (*Mendoza és szerzőtársai* [1994], *Onaran és szerzőtársai* [2012], *Rievajová és szerzőtársai* [2018]).

Ha a magánszemélyeket terhelő adók mértékéről teljes képet szeretnénk kapni, nem tekinthetünk el az általános forgalmi adótól (az Európai Unió hivatalos szóhasználatában a hozzáadottérték-adótól), hiszen ez az adó nem a végső fogyasztókat terheli (*Lukovszki* [2023]). Jelen tanulmány alapját a *Rogers–Philippe* [2011] által kidolgozott adó- és járulékterhelési mutató (*individual's real tax rate*) 2011-es változata képezi. A mutató kifejezésre juttatja, hogy a bruttó reálbér mekkora része kerül be – különféle elvonások formájában – a költségvetésbe. Ez a mutató azonban nemcsak a magánszemélyek, hanem a munkáltatók társadalombiztosítási terhéit is figyelembe veszi. A mutató előnye továbbá, hogy a becsült általános forgalmi adót (*estimated value-added tax*) is magában foglalja. *Rogers–Philippe* [2011] az áfabevételek becslésére egy sémát dolgozott ki: a feltételezett lakhatási költség a nettó bér 35 százaléka; a maradék 65 százalékanak a felére vetítik az adott ország általános áfakulcsát.² Például 2011-ben egy magyar dolgozó esetében a nettó bérének 32,5 százalékát szorozták be 0,25-tel. A szerzők hangsúlyozták, hogy a mutatójuk alulról becsüli a valószínűleg kialakuló áfaterhet. A lakhatási költségek külön kezelése azonban nem vezet pontos eredményhez: az Európai Unió országaiban ugyanis a tagállamok nem biztosítják egységesen áfamentesen a közszolgáltatásokat. A tanulmányban vizsgált évek közül 2016-ra érhetőek el adatok a közszolgáltatásokra vonatkozó feltételezett áfakulcsszintről. Az Eurostat adatbázisának tanúsága szerint Magyarországon volt a legmagasabb (25,2 százalékos) a becsült áfakulcs, míg Írországban a harmadik

² A tanulmányban általános áfakulcson a legmagasabb („normál”) kulcsot értjük.

legalacsonyabb (3,5 százalékos) (*Eurostat* [2025c]). Jól látható, hogy a Rogers és Philippe által alkalmazott becült áfakiadás a valós áfakiadást nem ugyanolyan arányban torzítja a két országban.

Rogers és Philippe az adó- és járulékterhelési mutatójuk kialakításakor az OECD [2011] átlagfizetésre vonatkozó információit vették alapul. Az OECD által közzétett dokumentumban az adóék mutatója szerepel, amely a becült áfakiadást nem tartalmazza, előnye azonban, hogy nemcsak az átlagbérré koncentrált – például az átlagbér 67 százalékát, illetve 167 százalékát kereső magánszemélyek bérére és házastársukra is kalkulálnak adóéket (OECD [2011], *Rogers–Philippe* [2011]).³

Írországban csak 2000 óta létezik minimálbér. Az ír gazdaságpolitika az átlagbér helyett a medián bérré helyezi a hangsúlyt (*Department of Enterprise, Trade and Employment* [2023]). Az ír minimálbér (17 542,2 euró) az ír átlagbér (39 555 euró) 44,35 százaléka volt 2010-ben (*Eurostat* [2025a], OECD [2011]).

Jó(l)léti mutatók: az emberi fejlettségi index (HDI) és az egy főre jutó reál-GDP

Elemzésünk az egyedülálló, gyermektelen minimálbért keresők jóllétére összpontosít. Az adózói csoport kiválasztását – amellet, hogy ez az adórendszer változtatásainak pénzügyileg leginkább kiszolgáltatott társadalmi réteg – az is indokolta, hogy ez a csoport az élethelyzetét tekintve viszonylag homogén, és tagjainak jövedelmi helyzetét nem befolyásolja például a családi adózás, a családi kedvezmények és a gyermekek után járó egyéb juttatások. Az ilyen fókuszált vizsgálat lehetővé teszi az adópolitikai döntések hatásának egyértelműbb feltárását.

Az említett csoport adó- és járulékterhelésének hatását két mutatóval, a jóllétet megragadó HDI-vel és a jólétet számszamszerűsítő egy főre jutó reál-GDP-vel vizsgáljuk. A HDI a GDP-nél szélesebb szempontrendszer alapján rangsorolja az országokat. A HDI-t azért dolgozták ki, hogy egy ország fejlettségének értékelésében ne pusztán a gazdasági teljesítmény, hanem az emberek és életminőségük, lehetőségeik legyenek a középpontban (*Kerekes* [2007], *UNDP* [é. n.], *Tóth* [2024]).

A HDI három dimenzióra tagolódik. Az első az emberi élet hosszát (és az egészségi állapotot) számszerűsíti az átlagosan várható élettartam mutatójával. A tudás mérésével foglalkozó második dimenzió két elemből tevődik össze. Az egyik az a szám, amelyik azt mutatja meg, hogy egy gyermek az oktatási rendszerbe való belépésének pillanatában várhatóan hány évet fog tanulni az adott országban, míg a másik a 25. életévüket betöltött személyeknek az adott ország oktatási rendszerében átlagosan eltöltött idejét számszerűsíti. A harmadik dimenzió az adott ország állampolgárainak életszínvonalát szemlélteti az egy főre jutó GNI (bruttó nemzeti jövedelem)

³ Magyarországon 2004 és 2010 között a havi minimálbér sohasem haladta meg az átlagkereset 42,9 százalékát (*KSH* [é. n.]); 2010-ben például a minimálbér havi 73 500 forint volt, ami a bruttó átlagkereset 36,3 százalékát jelentette. Emiatt az egyedülálló, gyermektelen, minimálbért kereső magyar adózókra nem alkalmazható az OECD-nek az átlagbér 67 százalékával kalkuláló 2011. évi szakmai elemzése.

mutatójának felhasználásával. Tanulmányunk szempontjából a HDI legfőbb hiányossága, hogy csak az országok teljes lakosságára számítják, vagyis nincsenek jövedelemszintek szerinti értékei.

1. HIPOTÉZIS: A HDI és a gyermektelen, egyedülálló, minimálbért kereső személyek adó- és járulékterhelése között szignifikáns, erős, pozitív lineáris korrelációs kapcsolat áll fenn mindkét ország esetében.

2. HIPOTÉZIS: A gyermektelen, egyedülálló, minimálbért kereső személyek adó- és járulékterhelése, valamint az egy főre jutó reál-GDP⁴ között szignifikáns, erős, pozitív lineáris korrelációs kapcsolat áll fenn mindkét ország tekintetében.

3. HIPOTÉZIS: A HDI és az egy főre jutó reál-GDP között páronként szignifikáns, erős, pozitív lineáris korrelációs kapcsolat áll fenn a két vizsgált országban.

Módszertan

Egy magánszemély effektív adó- és járulékterhének meghatározásához szükség van a minimálbérré, a jövedelemadóra, a járulékra és a becsült áfakiadásra vonatkozó információkra. A (bruttó) minimálberek adatai az Eurostattól származnak (*Eurostat* [2025a]). 2011-től a nettó minimálbér a gyermektelen, egyedülálló ír magánszemélyek esetében az alábbi képlet szerint számítható ki: bruttó minimálbér – levont jövedelemadó – egyetemes szociális díj (USC) – járulékterhelés (*Revenue Commissioners* [2012]). Ezt megelőzően az USC-vel nem kell számolnunk (1. táblázat).

A jövedelemadóra a két országban eltérő megnevezést használunk. Írorszában a választható családi adózási forma miatt egyszerűen jövedelemadóról (*income tax*) beszélünk, míg Magyarországon nincs családi adózás a jövedelemadó-rendszerben, így magyar kontextusban a személyi jövedelemadó (*personal income tax*) a helyes meghatározás.

Az adójóváírás esetében a magyar adatok euróra történő átváltása a forintban mért adójóváírás és a forintban rendelkezésre álló minimálbér arányának felhasználásával történt. A járulékterhelés kalkulációja 2016-tól kezdve Írország esetében körülményesebb (*Department of Social Protection* [2016]); ettől az évtől kezdve ugyanis a minimálbért keresőket is sújtotta járulékterhelés, viszont egy speciális kedvezményesema alapján csökkentették a terhüket, amit részletesen a *Függelék 1. táblázatában* mutatunk be.

A becsült áfakiadást a *Rogers–Philippe* [2011] által alkalmazott, a fentiekben ismertetett módszer alapján határoztuk meg.

A levont jövedelemadó az adójóváírással csökkentett értéket jelenti; a levont járulékterhelés a szigetországban 2016-tól kezdve a járulékkezdvménnyel csökkentett értéket takarja. Az így előállt nettó bér 32,5 százalékát kell beszorozni az aktuális

⁴ Az egy főre jutó reál-GDP meghatározásakor az adott évi reál-GDP-t elosztjuk az adott évi átlagos lakosság számmal. A különböző országokban azonban nem azonos a népszámlálás pontossága, emiatt az eredmények nem tökéletesek (*Eurostat* [2025b]).

általános áfakulccsal (Írország esetében 2004-ben 0,21-gyel, Magyarország esetében 0,25-tel), hogy a becsült áfakiadás mutatója előálljon (1992. évi LXXIV. tv., *Munkaügyi Levelek* [2003], *Revenue Irish Tax and Customs* [2024c]).

A gyermektelen, egyedülálló, minimálbért kereső magánszemély közvetlen adó- és járulékterhelését az alábbi módosított képlet alapján határoztuk meg:

$$\frac{\text{levont jövedelemadó} + \text{magánszemély járulékterhe} + \text{becsült áfakiadás}}{\text{a magánszemély tényleges bruttó bére}}.$$

A számítások kiindulási alapjaként használt, *Rogers–Philippe* [2011] által kidolgozott képlet nevezőjében a vállalatok bruttó bérköltsége szerepelt, míg a számlájában a vállalatok társadalombiztosítási terhei is megjelentek. Elemzésünkben azonban egy magánszemély tényleges adó- és járulékterhelésén csak a magánszemélyekre közvetlenül vonatkozó terheket értjük, így lehetőség nyílik az adóváltozások magánszemélyre gyakorolt közvetlen hatásának kimutatására. A HDI értéke [0–1] zárt intervallumban helyezkedhet el. A „magánszemély tényleges bruttó bére” kifejezés a 2007 őszén útjára induló pénzügyi világválság miatt kiemelendő, a két ország gazdasági vezetése ugyanis több évet érintően a magánszemélyek bruttó bérét „feltőkésítette”, ami kulcsemelés nélkül is bevételnövekedést generált az államkasszájuk számára (*Szilovics* [2014]).

A magyar és az ír adórendszer összehasonlító elemzése 2004-től napjainkig

Ahhoz, hogy a magánszemélyek adóterhelésében bekövetkező változásokat számszerűsíteni tudjunk, szükség volt a két ország adóztatási rendszerén belül a vizsgált adózói kört érintő adónemek átfogó vizsgálatára. Magyarország 2004 óta tagja az Európai Uniónak, így az elemzést ehhez a kezdő időponthoz igazítottuk (*Európai Unió* [é. n. a]). A két országban a gyermektelen, egyedülálló magánszemélyek minimálbérét sújtó adóterhek összehasonlítását a nagyobb törvényváltozásokkal érintett évekre vonatkozóan az 1. és a 2. táblázat szemlélteti.

A 2004. évi (kiinduló) állapot

2004-ben Írországban a magánszemélyek adó- és járulékterhelése a kétkulcsos, progresszív jövedelemadóból, a fizetéshez kapcsolódó, a társadalombiztosítási rendszer alapján kalkulált járulékteherből (*pay related social insurance, PRSI*) (*Department of Social and Family Affairs* [2004], *Department of Social Protection* [2004]) és a becsült áfateherből állt. A jövedelemadó-terhet kétféle típusú adójóváírás csökkentette, míg a minimálbérből élők jövedelmére 0 százalékos effektív járulékkulcs vonatkozott. Az ír összefoglaló táblázatokban a PRSI rendszerben fizetendő terheket heti, kétheti és havi bontásban közlik; tanulmányunkban a havi adatokból származtatott éves adatok szerepelnek.

A szigetországban 2004-ben az éves minimálbér az *Eurostat* [2025a] első és második félévre elérhető havi bruttó minimálbéradatai alapján 13 536,9 euró volt, vagyis a 12 000–15 000 euró sávba esett. Az összesen 1 216 333 egyedül adózó magánszemély közül 511 572-nek az éves bruttó jövedelme nem haladta meg a 15 000 eurót, ami az egyedülállók 42,06 százalékának felel meg (*Revenue Commisioners* [2007]).

A 20 százalékos jövedelemadó-kulcs a bruttó 28 000 euróig terjedő részre vonatkozott, az a feletti részre 42 százalék volt érvényben. 2004-ben a jövedelemadó-menteségi határ 5210 euró volt 65 éves kor alatt, míg a 65. életévet elérve vagy meghaladva 15 500 euró. Írországbán tehát a nyugdíjak nem alanyi jogon mentesek az adó alól (*Revenue Commissioners* [2007]). Két adójóváírás akkor járt, ha valaki a PAYE (*pay as you earn*, magyarul: 'fizess, amint keresel') rendszerben dolgozott, amely a magyarhoz hasonló, a jövedelemadó-előleg levonásán alapuló rendszer. Abban az esetben, ha valaki igazoltan volt egyedülálló, akkor 1520 euró személyi kedvezményre volt jogosult. Az 1040 euró kedvezmény pedig a PAYE rendszerben foglalkoztatottak számára járt. A két kedvezmény tehát együtt tette ki a 2560 eurót (*OECD* [2004], *Revenue Commissioners* [2007]).

Írországbán 2004-ben összesen 11 főcsoportot különböztettek meg a járulékteher megállapítása során, ebből tanulmányunkban az A főcsoport adatait használjuk fel, mivel a definíciója alapján ez érinti az ír munkavállalók többségét (*Department of Social Protection* [2004]). Azok a foglalkoztatottak tartoztak az A főcsoportba, akik az ipari, a kereskedelmi és a szolgáltatási szektor valamelyikében dolgoztak, illetve azon közalkalmazottak, akiket 1995. április 6-án vagy az után kezdtek foglalkoztatni, és a heti fizetésük elérte a 38 eurót. 52 hetes évvel számolva a vizsgált csoport heti minimálbére 2004-ben 260,325 euró volt. Az A főcsoporton belül összesen 6 kisebb alcsoportot különböztettek meg; a minimálbérré az A0 kódjel vonatkozott.

2004-ben a fizetéshez kapcsolódó társadalombiztosítási járulék (PRSI) három fő részből állt. Az első a társadalombiztosítási díj, amelynek mértéke függött a fizetés nagyságától és attól, hogy milyen juttatásokra volt jogosult a magánszemély. A második részt a kétszázalékos egészségügyi hozzájárulás tette ki, amelyet az Egészségügyi és Gyermekügyi Minisztérium kapott. A harmadik pedig a munkáltatók által a Nemzeti Képzési Alapba fizetett illeték (*National Training Fund Levy*), amely az A és a H főcsoportban 0,7 százalékos terhet jelentett. A járulékkulcsok megállapítása eltért attól függően, hogy valaki az állami szektor valamely vállalatánál vagy a magánszektorban dolgozott (*Department of Family and Social Affairs* [2004], *Department of Social Protection* [2004]).

Írországbán összesen három áfakulcs volt érvényben 2004-ben. A normál áfakulcs 21 százalék volt. 2003 januárjától az első csökkentett kulcs 13,5 százalék. Az élőállat-kereskedelemre és a farmerek átalánykompenzációjára 2004-ben 4,4 százalékos áfakulcs volt érvényben (*Revenue Irish Tax and Customs* [2024b], [2024c]).

Az Eurostat adatai szerint a reál-GDP/fő 45 880 eurós értékével a szigetország a 3. volt az EU-tagállamok rangsorában (2020-as árfolyamon). A HDI értéke 0,888 volt 2004-ben (*UNDP* [é. n.]), míg az egy főre jutó GNI 2017-es 48 571,81 amerikai dollárt tett ki.

A magyar adórendszerben is három fő adóteher sújtotta az adózókat 2004-ben. Sem a vizsgált időszakban, sem jelenleg nincs családi adózás Magyarországon, de a háromkulcsos progresszív személyi jövedelemadó-rendszerben lévő terhet (1995. évi CXVII. tv.) kétféle adójóváírás mérsékelte (*Munkaügyi Levelek* [2004]). A magyar járulékrendszer az írhez képest sokkal egyszerűbb volt: csak egy kulcs volt érvényben 2004-ben (*Kazainé-Holló* [2018]). Írországhoz hasonlóan hazánkban is volt járulékfizetési plafon. A becsült áfaterhet ugyanúgy számítottuk ki, mint a szigetország esetében.

A magyar minimálbér 2004-ben havi 53 000 forint volt, éves szinten 636 000 forint (*KSH* [é. n.]). A két adójóváírás (az alap- és a kiegészítő) a személyi jövedelemadót 0 forintra csökkentette. A minimálbér 18 százalékos adóterhe 9540 forint volt, amelyre elszámolható volt az alap-adójóváírás, a bér 18 százaléka, de maximum havi 9000 forint. A minimálbér szja-mentességéhez szükség volt a kiegészítő adójóváírásra is. A minimálbérré 540 forint kiegészítő adójóváírást lehetett igénybe venni, mert az éves jövedelem nem érte el a 720 000 forintot (*Munkaügyi Levelek* [2004]). A bruttó bér 13,5 százalékat tette ki a járulékteher 2004-ben, amelynek része volt az 1 százalékos munkavállalói járulék, a 4 százalékos egészségbiztosítási járulék, valamint a nyugdíjjárulék, amely 8,5 százalék volt a nem magánnyugdíjpénztári tagok számára, 0,5 százalék pedig a magánnyugdíjpénztári tagok esetében (ők azonban 8 százalékos kulcsú tagdíjat is fizettek a magánnyugdíjpénztárukba). Egy egyedülálló, gyermektelen, minimálbért kereső magánszemély éves járulékterhe 2004-ben 85 860 forint volt (1997. évi LXXX. tv., *Kazainé-Holló* [2018]), így az éves nettó jövedelme 550 140 forintot tett ki. Az egyedülálló magánszemélyek minimálbére ezzel a 3. és a 4. jövedelmi decilisbe tartozott, tehát a legszegényebb 21 és 40 százalék közötti tartományba estek. A 3. és 4. decilisben összesen 115 181 egytagú háztartást találtunk (a 3. decilisben 53 902, a 4. decilisben 61 279 főt); ezek az összes egytagú háztartás 12,03 százalékat tették ki (*KSH* [2005]).

Magyarország esetében a gyermektelen, minimálbért kereső magánszemélyek szja-kulcsa 18 százalékos volt, amit az adójóváírások együttesen 0 százalékra csökkentettek (*Munkaügyi Levelek* [2004], *Magyar Államkincstár* [é. n.]). Az 1. táblázatban látható, hogy a járulékkulcs 13,5 százalék volt. Magyarországon három áfakulcs volt érvényben 2004-ben. Az általános kulcs 25 százalékot tett ki, míg az első kedvezményes kulcs 18, a második 5 százalékos volt (*Munkaügyi Levelek* [2003]).

A 10 570 eurós egy főre jutó reál-GDP-értékkel Magyarország az Unión belül holtversenyben a 20. helyre került a mai 27 tagállam körében (1. táblázat, *Eurostat* [2025b]). Az ír értéknek a magyar csupán a 23,04 százalékat tette ki. A HDI és a GNI tekintetében nem volt ekkora az elmaradás: a magyar HDI elérte az ír 90,32 százalékát, míg az egy főre jutó magyar GNI a szigetországi értéknek csupán 45,04 százalékát tette ki. E két adatból láthatjuk, hogy a magyar életszínvonal és tudás jóval közelebb állt az ír szinthez, mint a gazdasági fejlettség egy főre vetített értékei. Az egyedülálló, gyermektelen, minimálbért kereső állampolgárok effektív adó- és járulékkulcsa a szigetországban 2004-ben 7,84 százalék volt, míg Magyarország esetében a bruttó bér 20,53 százaléka. A 12,69 százalékpontos különbség a HDI indexnél tapasztalható különbséghez állt a legközelebb a jó(l)léti mutatók közül a két ország viszonylatában.

Az 1. táblázat folytatása

^a Éves bruttó minimálbér számítása 2004-ben: Írország: $6 \times 1073,15 + 6 \times 1183$ euró; Magyarország: $6 \times 201,9 + 6 \times 210,65$ euró.

^b Éves bruttó minimálbér számítása 2010-ben: Írország: $(12 \times 1461,85 \text{ euró}) \times 1,02$; Magyarország: $(6 \times 271,8 + 6 \times 256,99 \text{ euró}) \times 1,27$.

^c Éves bruttó minimálbér számítása 2011-ben: Írország: $(12 \times 1461,85 \text{ euró})$; Magyarország: $(6 \times 280,63 + 6 \times 293,11 \text{ euró}) \times 1,27$.

^d Éves bruttó minimálbér számítása 2012-ben: Írország: $12 \times 1461,85 \text{ euró}$; Magyarország: $6 \times 295,63 + 6 \times 323,17 \text{ euró}$.

^e Éves bruttó minimálbér számítása 2013-ban: Írország: $12 \times 1461,85 \text{ euró}$; Magyarország: $6 \times 335,27 + 6 \times 332,37 \text{ euró}$.

^f Egyetemes szociális díj (USC) sávjai 2011–2014 között: 0–10 036 euró: 2 százalék; 10 036,01–16 016 euró: 4 százalék, 16 016,01 eurótól: 7 százalék.

^g Becsült áfakiadás számítása: $(\text{nettó bér} \times 0,325) \times (\text{ir/magyar általános kulcs}) \text{ euró}$.

Forrás: 1992. évi LXXIV. tv.; 1995. évi CXVII. tv.; 1997. évi LXXX. tv.; 1997. évi LXXXI. tv.; 1997. évi LXXXII. tv.; 1997. évi LXXXIII. tv.; 2007. évi CXXXVII. tv.; 2011. évi CLVI. tv.; *Chartered Accountants* [2014]; *Department of Social and Family Affairs* [2004]; *Department of Social Protection* [2004], [2010], [2011a], [2011b], [2012], [2013]; *Európai Unió* [é. n. b], [é. n. c]; *European Commission* [2021]; *Eurostat* [2010], [2012], [2013], [2025a], [2025b]; *Kazainé-Holló* [2018]; Kiss [2013]; KSH [é. n.]; *Magyar Államkincstár* [é. n.]; *Munkügyi Levelek* [2003], [2004]; NAV [2022a]; OECD [2004]; *Revenue Commissioners* [2007], [2012], [2013]; *Revenue Irish Tax and Customs* [2024b]; UNDP [2024a], [2024b] alapján saját szerkesztés.

2. táblázat

A gyermektelen egyedülállók minimálbérének terhei, a real-GDP/fő és a HDI alakulása a két országban, 2014, 2015, 2016, 2022 (euró)

Megnevezés	2014			2015			2016			2022	
	Írország	Magyarország		Írország	Magyarország		Írország	Magyarország		Írország	Magyarország
Éves bruttó minimálbér	17 542,20 ^a	4 019,16		17 542,20 ^b	3 997,02		18 556,20 ^c	4 208,28		21 294,00 ^d	6 272,76
Jövedelemadó-kulcs (százalék)	20	16		20	16		20	15		20	15
(Személyi) jövedelemadó	3 508,44	643,07		3 508,44	639,52		3 711,24	631,24		4 258,80	940,91
Adójóváírások	3 300,00	-		3 300,00	-		3 300,00	-		3 400	-
Egyetemes szociális díj (USC)	546,75	-		373,74 ^e	-		316,45 ^f	-		245,70 ^g	-
Járadékkulcs (százalék)	0	18,5		0	18,5		4	18,5		4	18,5
Járadékterhek	-	743,54		-	739,45		742,04	778,53		851,76	1 160,46
Járadékkezdvezmény	-	-		-	-		581,88	-		125,84	-
Éves nettó minimálbér	16 787,01	2 632,55		16 960,02	2 618,05		17 668,35	2 798,51		19 463,58	4 171,39
Becsült áfakiadás	1 254,84	231,01		1 267,76	229,73		1 320,71	245,57		1 454,90	366,04
Ténylegesen fizetett adók és járulékok	2 009,92	1 617,62		1 849,90	1 608,71		2 208,56	1 655,34		3 411,16	2 467,41
Effektív adó és járulékkulcs (százalék)	11,46	40,25		10,55	40,25		11,90	39,34		16,02	39,34
Reál-GDP/fő	48 890	12 040		60 360	12 530		60 370	12 880		92 820	16 160
(euró, 2020-as árfolyamon)											
EU-tagállamok rangsorában elfoglalt hely	3.	23.		2.	23.		2.	23.		2.	23.
HDI (0–1)	0,918	0,840		0,924	0,839		0,929	0,843		0,950	0,851
GNI/fő (dollár, 2017-es árfolyamon)	49 662,60 \$	25 283,39 \$		55 036,93 \$	26 203,76 \$		58 828,87 \$	27 446,70 \$		87 467,51 \$	34 195,54 \$

^a Éves bruttó minimálbér 2014-ben: Írország: 12 × 1461,85 euró; Magyarország: 6 × 341,70 + 6 × 328,16 euró.^b Éves bruttó minimálbér 2015-ben: Írország: 12 × 1461,85 euró; Magyarország: 6 × 332,76 + 6 × 333,41 euró.

A 2. táblázat folytatása

^c Éves bruttó minimálbér 2016-ban: Írország: $12 \times 1546,35$ euró; Magyarország: $6 \times 351,29 + 6 \times 350,09$ euró.

^d Éves bruttó minimálbér 2022-ben: Írország: $12 \times 1774,5$ euró; Magyarország: $6 \times 541,73 + 6 \times 503,73$ euró.

^e Egyetemes szociális díj (USC) sávjai 2015-ben: 0–12 012 euró: 1,5 százalék; 12 012,01–17 576 euró: 3,5 százalék.

^f Egyetemes szociális díj (USC) sávjai 2016-ban: 0–12 012 euró: 1 százalék; 12 012,01–18 668 euró: 3 százalék.

^g Egyetemes szociális díj (USC) sávjai 2022-ben: 0–12 012 euró: 0,5 százalék; 12 012,01 – 21 295 euró: 2 százalék.

Forrás: 1995. évi CXVII. tv.; 1997. évi LXXX. tv.; 2007. évi CXXVII. tv.; 2019. évi CXXII. tv.; *Chartered Accountants* [2014], [2016]; *Department of Social Protection* [2014], [2015], [2016], [2022]; *Európai Unió* [é. n. b], [é. n. c]; *European Commission* [2021]; *Eurostat* [2014], [2025a], [2025b]; *Irish Tax Institute* [2023]; *Kazaimé-Holló* [2018]; *KSH* [é. n.]; *NAV* [2022a], [2022b]; *PwC* [2023]; *Revenue Irish Tax and Customs* [2024a], [2024c], [2024d], [2024e]; *UNDP* [2024a], [2024b].

A 2010. évet érintő jelentősebb változások

2004 és 2010 között Magyarország és Írország adórendszerében és gazdaságpolitikájában egyaránt jelentős változások történtek. A pénzügyi válságot követően, Írországban 2009-től (*Revenue Commissioners* [2012]), míg Magyarországon 2010-től vezették be a jövedelemalap feltőkésítését, amely a szigetországban *income levy*ként (jövedelemalap-feltőkésítés), míg hazánkban szuperbruttósításként ismeretes (*Kazainé-Holló* [2018]).

Írországban az *income levy* 2010-ben 2 százalékos adóalap-növekedést eredményezett, míg a magyar gyermektelen, egyedülálló, minimálbért kereső magánszemélyek előnytelenebb jövedelemalap-feltőkésítéssel szembesültek: a szuperbruttósítás az adóalapot 27 százalékkal növelte meg. A szuperbruttósítás a munkáltatók terheinek bérbe való beépítését jelentette. 2010-ben a magyar munkáltatók terhe a 24 százalékos kulcsú nyugdíjbiztosítási járulékból, a 1,5 százalékos kulcsú természetbeni egészségbiztosítási járulékból, a 0,5 százalékos pénzbeli egészségbiztosítási járulékból, valamint az 1 százalékos kulcsú munkaadói járulékból állt (1995. évi CXVII. tv., *Kazainé-Holló* [2018]), ami 27 százalékos összesített terhet jelentett. A gyermektelen, egyedülálló, 73 500 forintos minimálbért kereső, Magyarországon adózó magánszemély havi bruttó béréből képzett jövedelemalapja a feltőkésítés miatt 93 345 Ft lett, amelynek a 17 százaléka 15 869 forint, de az adójóváírási szabályok miatt ebből 15 100 forint volt érvényesíthető (1995. évi CXVII. tv. 33. §, *Magyar Államkincstár* [é. n.]). A 2009. évinél magasabb alapra kivetett, 1 százalékponttal alacsonyabb kulcsú szja (*Magyar Államkincstár* [é. n.]), a havi 3760 forinttal megemelt adójóváírás (1995. évi CXVII. tv. 33. §), a változatlan járulékkulcs (*Kazainé-Holló* [2018]) mellett a becsült áfakiadás mértéke is nagyobb lett: a 2009-es átlagosan 22,5 százalék után 2010-ben 25 százalék volt az általános áfakulcs átlagos mértéke (*Eurostat* [2010]).

Mindezek eredményeképpen a magyar minimálbért keresők effektív adó- és járulékterhe a 2004-es 20,53 százalékról 2010-re 28,92 százalékra nőtt. Írországban azonban az effektív adó- és járulékulcs a szuperbruttósítás ellenére is csökkent, mivel 2010-ben az adójóváírások összesített mértéke magasabb volt, mint a jövedelemadó-fizetési kötelezettség, míg 2004-ben az utóbbi meghaladta az adójóváírások mértékét.

Az 1. táblázat 2004-es és 2010-es értékeit összevetve megállapítható, hogy Írországban a HDI értéke nőtt, míg a másik két jóléti mutatóé csökkent – ellentétben Magyarországgal, ahol mindhárom növekedést mutatott. A forint gyengülése miatt az euróban mért magyar minimálbér csökkent, míg a forintban mért változatlan volt 2010 második felében (*Eurostat* [2025a], *KSH* [é. n.]).

A 2011–2012. évi jelentősebb változások

A két ország adórendszerében 2011-ben és 2012-ben is jelentős változások következtek be. Az ír adórendszer változásai között kiemelendő a 2011. január 1-jén bevezetett USC, amely az *income levy* helyébe lépve 2, 4 és 7 százalékos kulcsokat alkalmazott

(*Revenue Commissioners* [2012]). Emellett 2011-től – összesen 360 euróval – csökkentették az adójóváírásokat (*Revenue Commissioners* [2013]). A nettó minimálbér így 2010-ről 2011-re 755,19 euróval csökkent, amelyből 546,75 euró az egyetemes szociális díj (USC) bevezetésére vezethető vissza, a fennmaradó részt az átalakított adójóváírási szabályok miatt megjelenő jövedelemadó-többlet okozta. 2010-ről 2011-re így a vizsgált adózói kör effektív adóterhe 6,83-ról 10,84 százalékra nőtt. Az általános forgalmi adó (hozzáadottérték-adó, *value added tax* – VAT) 2012-től 21-ről 23 százalékra nőtt (*Eurostat* [2012], *Revenue Irish Tax and Customs* [2024b]), ami további 0,62 százalékponttal növelte a csoport effektív terhet.

Magyarországon a jövedelemadó rendszere 2011-től progresszívről lineáris, 16 százalékos egykulcsos adóra váltott (NAV [2022a], *Magyar Államkincstár* [é. n.]). A jövedelemadó-kulcs egy százalékpontos csökkentésének hatását mérsékelte az adójóváírás havi maximumának csökkentése 15 100 forint/hóról 12 100 forint/hóra (1995. évi CXVII. tv.). Az érintettek járulékterhe is változott: 17-ről 17,5 százalékra nőtt (Kazainé–Holló [2018]). Bár a jövedelemalap feltőkésítése 2012-től megszűnt, az adójóváírás megszüntetése 2012-ben jelentős terhet keletkeztetett a minimálbéresek számára. Az effektív szja-kulcs a 2010-es 1,05 százalékról 2011-ben 4,81, majd 2012-ben 16 százalékra nőtt a vizsgált adózói körben. A járulékterhe valamennyi adózót érintően 2010-ről 2011-re 0,5 százalékponttal, majd 2011-ről 2012-re további egy százalékponttal emelkedett (Kazainé–Holló [2018]). Az áfakulcsot 2012-ben 27 százalékra emelték, ezzel Magyarország az EU legmagasabb áfakulcsú országa lett, és mind a mai napig az (*European Commission* [2021]).

A minimálbérért dolgozó, gyermektelen, egyedülálló ír és magyar magánszemélyek effektív adó- és járulékterhelése közötti különbség 2010 és 2012 között tovább növekedett (22,03-ról 28,79 százalékpontra). Írországbán két év alatt összességében 4,63 százalékponttal emelkedett a vizsgált adózói kör effektív adó- és járulékterhe. Ezzel szemben Magyarországon két év alatt 11,33 százalékpontos járulékterhe-növekedést tapasztalhattak a minimálbért kereső egyedülálló, gyermektelen magánszemélyek. Ezzel párhuzamosan 2010-ről 2012-re az ír reál-GDP/fő 0,41 százalékkal (180 euró), a magyar pedig 1,45 százalékkal (160 euró) nőtt. Bár az ír HDI 0,11 százalékos csökkenést mutatott, míg a magyar 0,48 százalékkal emelkedett, az ír jóllét szintje még mindig jelentősen a magyar fölött maradt. Hasonló képet mutatott a két ország az egy főre jutó GNI alapján: az ír 3,79 százalékkal (1728,64 dollárral) esett vissza, szemben Magyarország 2 százalékos (466,47 dollárnyi) növekedésével, amivel csupán minimális mértékben sikerült csökkenteni a két ország között fennálló különbséget.

A 2014–2015. évi jelentősebb változások

Írországbán a gyermektelen, egyedülálló minimálbért keresők adó- és járulékterhelése 2011 és 2014 között változatlan maradt, mivel az USC kulcsai és jövedelemhatárai nem módosultak. Az éves minimálbér továbbra is 17 542,2 euró volt, a 2014-es USC-teher 546,75 eurót tett ki. 2015-ben azonban a jogalkotók könnyítéseket

vezettek be: az USC három kulcsát (2, 4 és 7 százalék) kettő (1,5 és 3,5 százalék) váltotta fel. Ezáltal az USC-teher 373,74 euróra csökkent, a megelőző évinél 173,01 euróval nagyobb nettó bért eredményezve. A jövedelemadó kulcsa továbbra is 20 százalék, az adókedvezmény mértéke pedig 3300 euró maradt. Az érintett adózói körnek PRSI-terhe továbbra sem volt, mivel rájuk 0 százalékos kulcs vonatkozott (*Department of Social Protection* [2015]). A 23 százalékos áfakulcs szintén változatlan maradt (*Revenue Irish Tax and Customs* [2024c]).

A 2015-ös nettó bér az USC-könnyítés következtében 16 960,02 euróra emelkedett, a becsült áfakiadás pedig 1267,76 euró volt. Az összesített adó- és járulékteher 1849,94 euróra csökkent, ami 159,98 euróval alacsonyabb volt a 2012–2014-es szintnél. Az effektív kulcs így 11,46-ról 10,55 százalékra mérséklődött.

Magyarországon ezzel szemben az effektív adó- és járuléktérhelés a gyermektelen, egyedülálló minimálbért keresők körében 2013 és 2015 között nem változott (*Euro-pean Commission* [2021], *Kazainé–Holló* [2018], *NAV* [2022a], [2022b]), noha a minimálbér nominálisan emelkedett (*Eurostat* [2025a], *KSH* [é. n.]).

2014-ről – jórészt módszertani változások miatt – 2015-re drasztikusan, 23,46 százalékkal emelkedett az ír reál-GDP/fő adat (és ezzel a szigetország a mai Európai Uniót tekintve a harmadik helyről a másodikra lépett előre). Magyarországon ezzel szemben a reál-GDP/fő ez idő alatt 4,07 százalékkal növekedett. Az ír HDI egy év alatt – 0,65 százalékkal – 0,924-re nőtt, míg a magyar – 0,12 százalékkal – visszaesett 0,839-es értékre. Az ír GNI/fő 10,82 százalékkal (5374,33 dollárral), míg a magyar 3,64 százalékkal (920,37 dollárral) növekedett a vizsgált időszakban (2. táblázat).

A 2016. évi változások

2016-ban az egyedülálló, gyermektelen minimálbért keresők adó- és járuléktérhelése Írországból növekedett. A minimálbér bruttó összege 17 542,2 euróról 18 556,2 euróra emelkedett, ami az effektív kulcsot 10,55-ről 11,90 százalékra növelte. Bár az USC kulcsai csökkentek (1,5-ről 1 százalékra és 3,5-ről 3 százalékra), a minimálbér emelkedése miatt a PRSI rendszerben az érintettek 0 százalékos besorolásból 4 százalékos kategóriába kerültek. Ennek hatását részben enyhítette a bevezetett járulékkedvezmény, amely a minimálbérre vetítve 160,16 eurós éves PRSI-terhet eredményezett (*Chartered Accountants* [2016], *Department of Social Protection* [2016], *Irish Tax Institute* [2023]). Az általános áfakulcs változatlanul 23 százalék maradt.

Magyarországon a vizsgált csoport adóterhelése 0,91 százalékponttal csökkent, az szja-kulcs 1 százalékpontos csökkentésének következtében.

A gazdasági és társadalmi mutatókat tekintve 2015-ről 2016-ra Írországból az egy főre jutó reál-GDP 10 euróval nőtt (60 370 euróra), míg Magyarországon 350 eurós, 2,79 százalékos növekedés volt tapasztalható (12 880 euróra). Az ír reál-GDP/fő 2015-ben és 2016-ban is az EU második legmagasabb értéke volt, míg Magyarország a 23. helyen maradt (*Eurostat* [2025b]). Az ír HDI 0,54 százalékkal emelkedett (0,929-re), a magyar HDI pedig 0,48 százalékkal javult (0,843-ra). A GNI/fő értéke Írországból

6,89 százalékkal nőtt (58 828,87 dollárra), míg Magyarországon 4,74 százalékos növekedést mutatott (27 446,7 dollárra) (*Eurostat* [2025b], *UNDP* [2024a], [2024b]). Az adatok alapján az ír gazdaság továbbra is erőteljes növekedést mutatott, míg Magyarország kisebb mértékű fejlődést ért el.

A 2022. évi jelentősebb változások

2022-re Írországbán a gyermektelen, egyedülálló minimálbért keresők adó- és járulékkerhelése 2016-hoz képest jelentősen növekedett. A bruttó minimálbér 21 294 euróra emelkedett, megközelítve a járulékkedvezmény felső határát. 52 hetes évvel számolva az ír minimálbér heti 409,5 euró volt 2022-ben. Az érintetteknek hetente 2,42 euró kedvezmény járt, így hetente 13,96 eurós fizetési kötelezettségük keletkezett (2. táblázat, *Department of Social Protection* [2016], [2022]). A PRSI-terhelés 0,86 százalékról az *F1. táblázatban* található kalkuláció szerint 3,41 százalékra nőtt, miközben az USC kulcsai (0,5 és 1 százalékponttal) enyhén csökkentek. Az effektív teher így 11,90-ről 16,02 százalékra, vagyis 4,12 százalékponttal emelkedett. Az áfakulcs 2022-ben nem emelkedett 2016-hoz képest: továbbra is 23 százalékos maradt (*Revenue Irish Tax and Customs* [2024a], [2024c]).

Magyarországon a vizsgált csoport adó- és járulékkerhelése változatlanul 39,34 százalék maradt, de a minimálbér nominális értéke folyamatosan emelkedett. Az egykulcsos társadalombiztosítási járulék továbbra is érvényben volt; a járulékszerkezet egyszerűsítése 2020-ban történt meg (1997. évi LXXX. tv., 2019. évi CXXII. tv., NAV [2022b]).

Gazdasági mutatók szerint az ír reál-GDP/fő 2016 és 2022 között 53,75 százalékkal nőtt (*Eurostat* [2025b]), míg Magyarorszáé 25,47 százalékkal emelkedett. Az ír HDI 0,929-ről 0,950-re, míg Magyarorszáé 0,843-ról 0,851-re emelkedett. Az egy főre jutó GNI Írország esetében kiemelkedő növekedést mutatott: 58 828,87 dollárról – 48,68 százalékkal – 87 467,51 dollárra nőtt, míg Magyarorszáé 27 446,7 dollárról – 24,59 százalékkal – 34 195,54 dollárra emelkedett.

A minimálbérek terheinek és a jó(l)léti mutatóknak a kapcsolata

Az adóterhelés elemeiben bekövetkező változások bemutatása után tekintsük át a minimálbér terhei és a jó(l)léti mutatók közötti kapcsolat szorosságát! A mennyiségi ismérvek közötti kapcsolatok szorosságát a Pearson-féle lineáris korrelációs együttható segítségével határozzuk meg (*Sajtos–Mitev* [2007]).

A 3. és 4. táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a HDI és az egyedülálló, minimálbért kereső magánszemélyek adó- és járulékkerhelése között szignifikáns, erős, pozitív lineáris korrelációs kapcsolat állt fenn a kilenc vizsgált évben 5 százalékos szignifikanciaszint mellett, tehát az első hipotézisünk beigazolódott. A korrelációs eredmények alapján az adórendszer változtatásai társadalmi szinten is érzékelhető hatásokat eredményezhetnek.

3. táblázat

A minimálbér terhei, a HDI és a reál-GDP közötti kapcsolat Írországban

		HDI (0–1)	Effektív adó- és járulékkulcs (százalék)	Reál-GDP/fő (euró, 2020-as árfolyamon)
HDI (0–1)	Pearson-féle korrelációs együttható	1	0,814**	0,884**
	Kétoldali szignifikanciaszint		0,008	0,002
	Elemzés	9	9	9
Effektív adó- és járulékkulcs (százalék)	Pearson-féle korrelációs együttható		1	0,768*
	Kétoldali szignifikanciaszint			0,016
	Elemzés		9	9
Reál-GDP/ fő (euró, 2020-as árfolyamon)	Pearson-féle korrelációs együttható			1
	Kétoldali szignifikanciaszint			
	Elemzés			9

* 95 százalékos megbízhatósági szint mellett szignifikáns korreláció (kétoldali).

** 99 százalékos megbízhatósági szint mellett szignifikáns korreláció (kétoldali).

Forrás: saját szerkesztés az 1. és a 2. táblázat alapján.

4. táblázat

A minimálbér terhei, a HDI és a reál-GDP közötti kapcsolat Magyarországon

		HDI (0–1)	Effektív adó- és járulékkulcs (százalék)	Reál-GDP/fő (euró, 2020-as árfolyamon)
HDI(0–1)	Pearson-féle korrelációs együttható	1	0,898**	0,684
	Kétoldali szignifikanciaszint		0,001	0,042
	Elemzés	9	9	9
Effektív adó- és járulékkulcs (százalék)	Pearson-féle korrelációs együttható		1	0,478
	Kétoldali szignifikanciaszint			0,193
	Elemzés		9	9
Reál-GDP/ fő (euró, 2020-as árfolyamon)	Pearson-féle korrelációs együttható			1
	Kétoldali szignifikanciaszint			
	Elemzés			9

* 95 százalékos megbízhatósági szint mellett szignifikáns korreláció (kétoldali).

** 99 százalékos megbízhatósági szint mellett szignifikáns korreláció (kétoldali).

Forrás: saját szerkesztés az 1. és a 2. táblázat alapján.

A második kutatási hipotézist elutasítjuk, mivel csupán Írország esetében sikerült a gyermektelen, egyedülálló, minimálbért kereső magánszemélyek effektív adó- és járulékterhelése és az egy főre jutó reál-GDP között szignifikáns, erős, pozitív korrelációs kapcsolatot találni (5 százalékos szignifikanciaszinten), a magyar adatok esetében nem (3. és 4. táblázat). *Sajtos és Mitev [2007] alapján a 68,4 százalékos Pearson-féle korrelációs együttható közepes erősségűnek számít. A két eredmény összevetésével megállapítható, hogy az adórendszerben tapasztalható eltérések az anyagi jóléten túlmutató hatást gyakorolnak társadalmi szinten.*

A harmadik kutatási hipotézisünket, amely a HDI és az egy főre jutó reál-GDP között tételez fel szignifikáns, erős, pozitív irányú korrelációs kapcsolatot, szintén el kell vetnünk, ugyanis csupán Írország esetében van pozitív kapcsolat, Magyarországon nem sikerült ilyen kimutatni (3. és 4. táblázat). Ez utóbbi okainak feltárása további kutatások tárgyát képezheti. Egyelőre csupán feltételezhetjük, hogy a HDI alakulását olyan tényezők is erősen befolyásolhatják, amelyek nem kapcsolódnak szorosan a GDP növekedéséhez (például az oktatás minősége, a várható élettartam, az egészségügyi ellátás hozzáférhetősége és minősége). Ha ezek a tényezők lassabban fejlődnek vagy stagnálnak, a HDI kevésbé reagál a GDP növekedésére. Másrészt Magyarországon a GDP növekedését bizonyos ágazatok (például autógyártás, összeszerelő ipar) dominálják, amelyek nem javítják közvetlenül az életminőséget vagy a társadalmi jólétet, míg Írországban a GDP növekedésének forrásai (például magas hozzáadott értékű, technológiaigényes iparágak vagy a pénzügyi szolgáltatások) jobban integrálódhatnak a társadalmi jólétet érintő szektorokba. Harmadrészt Magyarországon nagy területi egyenlőtlenségek figyelhetők meg, és a GDP növekedésének hatásai nem érvényesülnek egyenletesen az ország minden részében, ami akadályozhatja a HDI javulását. A HDI és a GDP kapcsolatában tehát az országspecifikus tényezők jelentős szerepet játszanak.

Összegzés

A tanulmány Írország és Magyarország magánszemélyeket érintő közterheinek alakulását vizsgálta az egyedülálló, gyermektelen minimálbért keresők csoportjára fókuszálva, hogy szemléltetni tudjuk az adópolitikában bekövetkezett változások jólétre gyakorolt hatását. Az elemzést a személyi jövedelemadó, a társadalombiztosítási járulékok és az áfakiadások hatását felmérve végeztük el.

A két ország adórendszere 2004 óta eltérő pályát követett: Magyarországon 2011-től egykulcsos személyi jövedelemadó-rendszert vezettek be, míg Írország megtartotta a kétkulcsos, progresszív rendszert. A pénzügyi válság mindkét országban új terheket keletkeztetett – Írországban az *income levy*, Magyarországon pedig a szuperbruttósítás formájában –, de ezeket fokozatosan kivezették. A járulékterhelés Írországban a 2016-os minimálbér-emelésig nem érintette a vizsgált adózói kört, míg Magyarországon 2012-ben érte el a maximális szintjét.

A két ország általános áfakulcsai is eltérően alakultak: Magyarországon 2012 óta 27 százalék (a legmagasabb az EU-ban), míg Írországban a pénzügyi válság és

a koronavírus-járvány alatt változtatták ugyan a mértékét, de az 2021 óta 23 százalékon stabilizálódott.

A minimálbér nominális növekedése mindkét országban folyamatos volt. Magyarországon a minimálbér aránya az írhez képest 2004-ben 18,29 százalék, 2022-ben pedig 29,46 százalék volt, ami 11,17 százalékpontos közeledést jelentett. Ugyanakkor a magyar minimálbérrel élők effektív terhe kétszeres maradt az írhez képest, ami kedvezőtlenebb jóléti mutatókhoz vezetett. Magyarországon a vizsgált években megfigyelt folyamatos adóterhelés-növekedést olyan gazdaságpolitikai intézkedések okozták, mint például az adójóváírás eltörlése és ezzel a minimálbér megadóztatása, a legszegényebb rétegnek a személyi jövedelemadó-kedvezményekből való kihagyása. Az általános forgalmi adó kulcsának kétszeri emelése szintén növelte a minimálbérből élők terheit. Ennek eredményeképpen az effektív adó- és járulékkulcs Magyarországon jelentősen emelkedett, ami kedvezőtlenül befolyásolta a vizsgált társadalmi csoport megélhetési lehetőségeit, különösen az adójóváírás eltörlését követően. Írország esetében a kétkulcsos jövedelemadó-rendszer és a széles körben alkalmazott adójóváírások miatt a minimálbért keresőket érintő effektív adóterhelés alacsonyabb szinten maradt, még akkor is, amikor az egyetemes szociális díj (USC) bevezetése további terhet jelentett számukra. Az ír adózási és gazdaságpolitika eredményeként az effektív adó- és járulékteher alacsony maradt, így az Írországban élő minimálbért keresők számára kedvezőbb megélhetési feltételeket biztosított.

A HDI és a gazdasági mutatók (reál-GDP/fő, GNI/fő) közötti különbségek szintén növekedtek. A magyar HDI az ír érték 90,32 százaléka volt 2004-ben, ami gyakorlatilag változatlan maradt (2022-re 89,58 százalékra csökkent). A GDP-arányos különbségek még szembetűnőbbek: 2022-ben az egy főre jutó magyar reál-GDP az ír értéknek mindössze 17,41 százalékát tette ki (míg az induló évben 24,66 százalék volt ez az érték). Írország gazdasági rendszere tehát hatékonyabban támogatta a társadalmi és gazdasági fejlődést, míg Magyarországon a terhek nagy részét a minimálbérrel élők viselték, ami korlátozta a jóléti mutatók javulását.

Összességében az adatok alapján megállapítható, hogy Magyarországon az adó- és járulékteher folyamatos emelkedése a jóléti mutatók romlásához vezetett, míg Írország esetében az aktív gazdaságpolitika és az adójóváírási rendszer egyensúlyban tartotta a terheket, ami pozitív hatást gyakorolt a vizsgált társadalmi csoport jólétére. Önmagában a minimálbér emelésével nem sikerült közelednünk az EU egyik legtehetősebb tagállamához, Írországhoz. Az egy főre jutó reál-GDP, valamint az adó- és járulékteherelés közötti kapcsolatból arra következtethetünk, hogy az adórendszernek az anyagi jólétre gyakorolt hatása nagyban függ a gazdasági szerkezettől, a jövedelmek eloszlásától és az adók felhasználásának hatékonyságától. Az ír adórendszer kedvezőbb terhelést biztosít a minimálbért keresőknek, ami ösztönzőleg hat a teljesítményükre, ez pedig elősegíti a további gazdasági növekedést.

A szigetország példája azt sugallja, hogy a gazdaságpolitika kiszámítható volta kulcsfontosságú. Írországban a szociális védőhalóért/védelemért felelős minisztérium (*Department of Social Protection*), adatai szerint a vállalatok társadalombiztosítási terhe nagyobb, mint a magánszemélyeké, ellentétben Magyarországgal. Hosszú diskurzus folytatható arról, hogy vajon az egykulcsos vagy a többkulcsos

jövedelemadó-rendszer a megfelelőbb, igazságosabb, fenntarthatóbb-e. A jóléti mutatókat szemlélve megállapíthatjuk, hogy az egykulcsos jövedelemadót alkalmazó országok az Európai Unió alacsonyabb jóléttel jellemezhető felében helyezkednek el. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy bár Magyarországon valóban egykulcsos a személyi jövedelemadó-rendszer, a különféle kedvezmények miatt a gyermekek számára függvényében több effektív személyi jövedelemadó-kulcsot is találhatunk. Egy olyan inflációt követő adókedvezmény, amelyet a minimálbért vagy az az alatti jövedelmet realizálók számára vezetnének be, nagyban segítené ezt a jövedelmileg kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportot. A hatékonyabb adóbeszedést a Nemzeti Adó- és Vámhivatal informatikai fejlesztései mellett a családi adózás bevezetése is elősegíthetné, amiben Írország szintén jó példával jár elől.

* * *

Az eredmények egyértelműen rámutatnak arra, hogy az adórendszerek nem csupán gazdasági, hanem társadalmi téren is jelentős hatást gyakorolnak. Az Írországban tapasztalható pozitív korrelációk mögött valószínűleg a gazdasági növekedés gyümölcseinek társadalmi szempontból is hatékonyabb felhasználása áll. Az ír példa egyértelműen szemlélteti, hogy a jól megtervezett gazdaságpolitika és az adóterhek megfelelő struktúrája kedvező hatással lehet a társadalmi jólétre. Az adórendszer működési mechanizmusainak további, mélyreható elemzése segíthet megérteni, hogyan lehetne fokozni az elvonások rendszerének a társadalmi jóléthez való hozzájárulását.

* * *

Kutatásunk korlátjai közül a minta nagyságát kell kiemelnünk. Csupán két országot vizsgáltunk, és az időhorizont nem volt egybefüggő. A jövőben egyrészt célszerű lenne egybefüggő időszakot vizsgálva, az országok körét bővítve egy paneladatállomány építése, amellyel a múltbeli adatok alapján megbecsülhető lenne az adóztatás változtatásainak társadalmi jólétre gyakorolt jövőbeli hatása. Másrészt a további kutatások szempontjából érdemes lehet a vizsgálati kört nem kizárólag az egyedülálló, gyermektelen minimálbérből élőkre szűkíteni, hanem a társadalom szerkezetét jobban tükröző csoportokra is kiterjeszteni. Például a termékenységi mutatók alapján releváns lehet az egy- vagy kétgyermekes családok adóterheinek összehasonlítása, mivel ezek a csoportok mindkét ország társadalmának jelentősebb részét fedik le.

További kutatási irányként azonosíthatjuk a jóléti mutatók tágabb körének beépítését a vizsgálatba, mivel a HDI és a minimálbért keresők adóterhelése között pozitív, erős lineáris korrelációs kapcsolat volt kimutatható, így a jóléti mutatók körének bővítésével pontosabb képet kaphatunk az adórendszerben bekövetkező változások társadalmi hatásáról.

Ezen túlmenően az adórendszernek a társadalmi jólétre gyakorolt hatását a közszolgáltatások minősége is befolyásolhatja, ugyanis a nagyobb adóteher, amennyiben magasabb közszolgáltatási minőséget eredményez, feltételezhetően nem érinti hátrányosan az adózókat, ha a teljes jólétet vizsgáljuk. Ezért a közszolgáltatások minősége és a korrupció mértéke (amely a közszolgáltatások elől viszi el az adófizetők pénzét)

befolyásolhatja a két tényező kapcsolatát. Ezen tényezők beépítése a vizsgálatba további kutatások alapját képezheti.

A vizsgálat eredményeit befolyásolhatják az egyes országok közteherviselési kultúrájából fakadó eltérések is. Magyarország esetében a múltban tapasztalható magas munkáltatói járuléktérhek következtében jelentős mértékű volt a fekete- és szürkefoglalkoztatás aránya. A feketefoglalkoztatás a munkavállalók be nem jelentését, míg a szürkefoglalkoztatás azok minimálbéren (esetleg részmunkaidőben) való bejelentését és bérük egy részének „zsebbe fizetését” jelenti. Ez a gyakorlat torzíthatja a statisztikákat, és ezáltal a jóléti és jólléti mutatókat is, hiszen a hivatalosan minimálbéren foglalkoztatottak száma nem feltétlenül tükrözi a tényleges jövedelmi helyzetet. A jogalkotó válasza erre a jelenségre az élőmunka közterheinek mérséklése volt, amelyet elsősorban a munkáltatói terhek csökkentésével kívántak elérni. E folyamat egyik látványos eredménye az volt, hogy a minimálbér adómentességének időszakában ugrott meg jelentősen a minimálbéren bejelentett munkavállalók száma, ami jól mutatja az adómorál és az adópolitikai lépések közötti összefüggést. Ugyanakkor e pozitív elmozdulás ellenére sincs teljes összhangban a tényleges bérkiaáramlás a bevallott jövedelmekkel: a fogyasztás magasabb szinten van, mint amit az aggregált jövedelmi adatok alapján várnánk. A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy az adómorál szintén hatást gyakorol a vizsgálat eredményeire, tehát ennek modellbe illesztése (objektív mérőszámok alapján) a jövőben szintén indokolt lehet.

Hivatkozások

- ADACHI, T.–FABINGER, M. [2022]: Pass-through, welfare, and incidence under imperfect competition. *Journal of Public Economics*, 211. kötet, 104589. sz. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2021.104589>.
- ADAMS, C. [1993]: *For good and evil: The impact of taxes on the course of civilization*. Second Edition, Madison Books, Lanham.
- BEHÚNOVÁ, A.–SEŇOVÁ, A.–BEDNÁROVÁ, L. [2023]: Analysis of the impact of consumption taxes on the development of alcohol addiction in selected OECD countries and Slovakia. *Adiktologie*, 23. évf. 2. sz. 159–169. o. <https://doi.org/10.35198/01-2023-001-0007>.
- CHARTERED ACCOUNTANTS [2014]: Irish Tax Rates and Bands. <https://www.charteredaccountants.ie/taxsourcetotal/taxpoint/rates/2014/2014-ireland.html>.
- CHARTERED ACCOUNTANTS [2016]: Irish Tax Rates and Bands. <https://www.charteredaccountants.ie/taxsourcetotal/taxpoint/rates/2016/2016-ireland.html>.
- CLARKE, P. [2014]: The Historical Development of the Irish Taxation System. *Accounting, Finance & Governance Review (The Journal of the Irish Accounting and Finance Association)*, 21. évf. 1–2. sz. 5–24. o. <https://doi.org/10.52399/001c.25653>.
- DEGLAIRE, E.–DALY, P.–LE LEC, F. [2021]: Exposure to tax dilemmas deteriorate individuals' self-declared tax morale. *Economics of Governance*, 22. évf. 4. sz. 363–397. o. <https://doi.org/10.1007/s10101-021-00262-x>.
- DE HAAN, J.–SURM, J. E.–VOLKERINK, B. [2003]: How to Measure the Tax Burden on Labour at the Macro-level? CESifo Working Paper, No. 963. Center for Economic Studies and

- ifo Institute (CESifo). <https://www.cesifo.org/en/publications/2003/working-paper/how-measure-tax-burden-labour-macro-level>.
- DEPARTMENT OF ENTERPRISE, TRADE AND EMPLOYMENT [2023]: Low Pay Commission Annual Report 2023. <https://www.gov.ie/en/publication/76eb9-low-pay-commission-annual-report-2023/>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL AND FAMILY AFFAIRS [2004]: PRSI contribution rates and user guide 2004. <https://assets.gov.ie/31611/3fe628b44de748fea89be0f68f4ff17d.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2004]: Rates of Payment 2004. <https://assets.gov.ie/31641/0fa4226c18b646589e20525171bf6865.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2010]: Rates of Payment 2010. <https://assets.gov.ie/31632/398a85d10b97447d84b9c9b75bf76109.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2011a]: Rates of Payment 2011 January to June. <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/31631/0a4c38b6b61547f4b9f6719f4ec653d2.pdf#page=null>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2011b]: Rates of Payment 2011 July to December. <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/31629/22dc7dbf52764b91b86b3de461412d00.pdf#page=null>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2012]: Rates of Payment 2012. <https://assets.gov.ie/31627/19f1229db9a4406197d48aef66367ca4.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2013]: Rates of Payment 2013. <https://assets.gov.ie/31626/0cedeb5015244e279fad4f83e1d29909.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2014]: Rates of Payment 2014. <https://assets.gov.ie/31625/267ebe2b5ab342958ec874e02f57bce3.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2015]: Rates of Payment 2015. <https://assets.gov.ie/31624/8933d018edc5457db8920bfbf9505ec2.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2016]: Rates of Payment 2016. <https://assets.gov.ie/31622/9ea873e1db594a05ba88cf073cad30d7.pdf>.
- DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION [2022]: Rates of Payment 2022. <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/252404/a13f72ca-8f84-4161-8140-a906a8a0915f.pdf#page=null>.
- EURÓPAI UNIÓ [é. n. a]: Magyarország. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/hungary_hu.
- EURÓPAI UNIÓ [é. n. b]: Országismertető. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_hu?page=0.
- EURÓPAI UNIÓ [é. n. c]: Országismertető. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_hu?page=1.
- EUROPEAN COMMISSION [2021]: VAT rates applied in the Member States of the European Union: Situation at 1st January 2021. https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-06/vat_rates_en.pdf.
- EUROSTAT [2010]: Taxation trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway. https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/849dac48-2bf9-4ed2-8573-150d238d8335_en?filename=2010_full_text_en.pdf.
- EUROSTAT [2012]: Taxation trends in the European Union. Eurostat Newsrelease. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5157770/2-21052012-BP-EN.PDF/28cec187-22d5-42b5-83c7-619c2d0b52a8>.

- EUROSTAT [2013]: Taxation trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway. https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/e2c4c91f-bfb7-4481-a3f8-4d4ab0dacaca_en?filename=report.pdf.
- EUROSTAT [2014]: Taxation trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway. https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/afb2517e-d256-455b-a125-255e8e1e6cdf_en?filename=report.pdf.
- EUROSTAT [2025a]: Monthly minimum wages – bi-annual data: Ireland, Hungary. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_mw_cur__custom_10370682/default/table?lang=en.
- EUROSTAT [2025b]: Real GDP per capita – The 28 countries. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10__custom_15522973/default/table?lang=en.
- EUROSTAT [2025c]: VAT rate by COICOP consumption purpose – experimental statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/icw_tax_10__custom_10398495/default/table?lang=en&page=time:2016.
- GORDON, B. R.–SUN, B. [2015]: A Dynamic Model of Rational Addiction: Evaluating Cigarette Taxes. *Marketing Science*, 34. évf. 3. sz. 452–470. o. <https://doi.org/10.1287/mksc.2014.0885>.
- HEADY, C. [2003]: The Taxing Wages Approach to Measuring the Tax Burden on Labour. CESifo Working Paper, No. 967. Center for Economic Studies and ifo Institute (CESifo), München, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.417352>.
- IRISH TAX INSTITUTE [2023]: Tax Rate Tables 2023. <https://taxinstitute.ie/wp-content/uploads/2022/03/Taxation-Summary-2023-Booklet.pdf>.
- KAZAINÉ ÖNODI ANNAMÁRIA–HOLLÓ SÁNDOR [2018]: Elég vagy nem elég? A munkabért terhelő adók és járulékok alakulása 1988 és 2017 között Magyarországon. *Vezetéstudomány*, 49. évf. 6. sz. 56–67. o. <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2018.06.06>.
- KEREKES SÁNDOR [2007]: A környezetgazdaságtan alapjai. Aula Kiadó, Budapest, <https://www.uni-corvinus.hu/downloads/1vpu.7hrxn1/kerekes-kornyeztgazdasagtan.328.pdf>.
- KIRCHLER, E. [2007]: The economic psychology of tax behaviour. Cambridge University Press, Cambridge. https://assets.cambridge.org/97805218/76742/frontmatter/9780521876742_frontmatter.pdf.
- KIRCHLER, E.–HOELZL, E.–WAHL, I. [2008]: Enforced versus voluntary tax compliance: The “slippery slope” framework. *Journal of Economic Psychology*, 29. évf. 2. sz. 210–225. o. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2007.05.004>.
- KISS ÁRON [2013]: The optimal marginal tax rate: Application to Hungary. *European Journal of Government and Economics*, 2. évf. 2. sz. 100–118. o. <https://doi.org/10.17979/ejge.2013.2.2.4290>.
- KLEVEN, H.–LANDAIS, C.–MUÑOZ, M.–STANCHEVA, S. [2020]: Taxation and migration: Evidence and policy implications. *Journal of Economic Perspectives*, 34. évf. 2. sz. 119–142. o. <https://doi.org/10.1257/jep.34.2.119>.
- KOGLER, C.–BATRANCEA, L.–NICHITA, A.–PANTYA, J.–BELIANIN, A.–KIRCHLER, E. [2013]: Trust and power as determinants of tax compliance: Testing the assumptions of the slippery slope framework in Austria, Hungary, Romania and Russia. *Journal of Economic Psychology*, 34. évf. 169–180. o. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2012.09.010>.
- KOGLER, C.–MUEHLBACHER, S.–KIRCHLER, E. [2015]: Testing the “slippery slope framework” among self-employed taxpayers. *Economics of Governance*, 16. évf. 125–142. o. <https://doi.org/10.1007/s10101-015-0158-9>.

- KORNDÖRFER, M.–KRUMPAL, I.–SCHMUKLE, S. C. [2014]: Measuring and explaining tax evasion: Improving self-reports using the crosswise model. *Journal of Economic Psychology*, 45. évf. 18–32. o. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2014.08.001>.
- KSH [é. n.]: Minimálbér, közfoglalkoztatotti bérminimum, garantált bérminimum. https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0190.html.
- KSH [2005]: A 2005. évi lakossági jövedelemfelvétel összefoglaló adatai. ISBN 963 215 9004. <https://mek.oszk.hu/06400/06476/06476.pdf>.
- LÖFFLER, M.–SIEGLOCH, S. [2021]: Welfare Effects of Property Taxation. CESifo Working Paper, No. 8952. Center for Economic Studies and Ifo Institute (CESifo), München, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3805644>.
- LUKOVSKZI LÍVIA [2023]: Adózás és adóztatás – Tudatos adózók kézikönyve. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs, 330 o.
- LUTTMER, E. F.–SINGHAL, M. [2014]: Tax morale. *Journal of Economic Perspectives*, 28. évf. 4. sz. 149–168. o. <http://dx.doi.org/10.1257/jep.28.4.149>.
- MAGYAR ÁLLAMKINCSTÁR [é. n.]: Az egyes évekre vonatkozó adó táblák. <https://www.allamkincstar.gov.hu/pfile/file?path=/nyugdij/jogszabalyi-hivatkozasok/a-szemelyi-jovedelemado-merteke&inline=true>.
- MENDOZA, E. G.–RAZIN, A.–TESAR, L. L. [1994]: Effective Tax Rates in Macroeconomics: Cross-Country Estimates of Tax Rates on Factor Incomes and Consumption. *Journal of Monetary Economics*. 34. évf. 3. sz. 297–323. o. [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(94\)90021-3](https://doi.org/10.1016/0304-3932(94)90021-3).
- MUNKAÜGYI LEVELEK [2003]: Áfavaltozások. *A Munkaadó Lapja*, 70. sz. <https://munkaugyi-levelek.hu/2003/12/afavaltozasok/>.
- MUNKAÜGYI LEVELEK [2004]: Személyi jövedelemadó 2004: A módosításokkal nehezítik az adóelkerülőket. *A Munkaadó Lapja*, 72. sz. <https://munkaugyilevelek.hu/2004/02/szemelyi-jovedelemado-2004/>.
- NAV [2022a]: Az összevont adóalapot terhelő személyijövedelemadó-mértékek 2011-től. Adó táblák. https://nav.gov.hu/ugyfeliranytu/adokulcsok_jarulekmertekek/Adotablak/Az_osszevont_adoalap20181227_ref1.
- NAV [2022b]: Fizetendő járulékok 2023. január 1-jétől. Fizetendő járulékok, 2015–2023. <https://nav.gov.hu/ado/jarulek/fizetendo-jarulekok-2023.-januar-1-jetol>.
- OECD [2004]: Ireland 2004. OECD Publishing, Párizs. <https://www.oecd.org/ireland/36219561.pdf>.
- OECD [2011]: Taxing Wages 2010. OECD Publishing, Párizs. https://doi.org/10.1787/tax_wages-2010-en.
- OECD [2019]: Taxing Wages 2019. OECD Publishing, Párizs. https://doi.org/10.1787/tax_wages-2019-en.
- ONARAN, O.–BOESCH, V.–LEIBRECHT, M. [2012]: How does globalization affect the implicit tax rates on labor income, capital income, and consumption in the European Union? *Economic Inquiry*, 50. évf. 4. sz. 880–904. o. <https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.2011.00420.x>.
- OWUSU, G. M. Y.–BART-PLANGE, M. A.–KOOMSON, T. A. A.–ARTHUR, M. [2022]: The effect of personality traits and tax morale on tax evasion intention. *Journal of Financial Crime*, 29. évf. 1. sz. 272–292. o. <https://doi.org/10.1108/jfc-02-2021-0026>.
- PAKSA RUDOLF–NAGY BÉLA [é. n.]: 1918–1924. Az Osztrák–Magyar Monarchia felosztása. Bölcsészettudományi Központ, Történelemtudományi Intézet. <https://tti.abtk.hu/terkepek/terkepek/1918-1924-az-osztrak-magyar-monarchia-felosztasa>.

- PwC [2023]: Tax Facts 2023. PwC Ireland. <https://www.pwc.ie/publications/2023/tax-facts-2023.pdf>.
- REVENUE COMMISSIONERS [2007]: Statistical Report 2006, Year ended 31st December 2006. <https://revenue.ie/en/corporate/documents/statistics/archive/statistical-report-2006.pdf>.
- REVENUE COMMISSIONERS [2012]: Statistical Report of the Revenue Commissioners, Year Ended 31st December 2011. <https://www.revenue.ie/en/corporate/documents/statistics/archive/statistical-report-2011.pdf>.
- REVENUE COMMISSIONERS [2013]: Statistical Report, Year Ended 31st December 2012. <https://www.revenue.ie/en/corporate/documents/statistics/archive/statistical-report-2012.pdf>.
- REVENUE IRISH TAX AND CUSTOMS [2024a]: Current VAT rates. <https://www.revenue.ie/en/vat/vat-rates/search-vat-rates/current-vat-rates.aspx>.
- REVENUE IRISH TAX AND CUSTOMS [2024b]: Farmers and the Flat-rate Scheme. <https://www.revenue.ie/en/vat/agricultural-activities/flat-rate-addition/index.aspx>.
- REVENUE IRISH TAX AND CUSTOMS [2024c]: Historical VAT rates. <https://www.revenue.ie/en/vat/vat-rates/historical-vat-rates/index.aspx>.
- REVENUE IRISH TAX AND CUSTOMS [2024d]: Standard rates and thresholds of USC. Universal Social Charge. <https://www.revenue.ie/en/jobs-and-pensions/usc/standard-rates-thresholds.aspx>.
- REVENUE IRISH TAX AND CUSTOMS [2024e]: Tax rates, bands and reliefs. Personal tax credits, reliefs and exemptions. <https://www.revenue.ie/en/personal-tax-credits-reliefs-and-exemptions/tax-relief-charts/index.aspx>.
- RICHARDSON, G. [2007]: The influence of culture on tax systems internationally: A theoretical and empirical analysis. *Journal of International Accounting Research*, 6. évf. 1. sz. 57–79. o. <https://doi.org/10.2308/jiar.2007.6.1.57>.
- RIEVAJOVÁ, E.–KOVÁROVÁ, A.–PŘÍVARA, A. [2018]: Measuring the income and payroll tax burden with emphasis on the effective marginal tax rate. *Business and Economic Horizons*, 14. évf. 5. sz. 1011–1026. o. <http://dx.doi.org/10.22004/ag.econ.287244>.
- ROGERS, J.–PHILIPPE, C. [2011]: The Tax Burden of Typical Workers in the EU 27. Institut Économique Molinari, Párizs–Brüsszel. <https://www.slideshare.net/INSTITUTEsk/the-tax-burden-of-typical-workers-in-the-eu-27>.
- SAEZ, E.–STANTCHEVA, S. [2016]: Generalized social marginal welfare weights for optimal tax theory. *American Economic Review*, 106. évf. 1. sz. 24–45. o. <http://dx.doi.org/10.1257/aer.20141362>.
- SAJTOS LÁSZLÓ–MITEV ARIEL [2007]: SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest.
- SHETTIGAR, J.–MISRA, P.–SANYAL, P. K.–KAWINGA, A. [2023]: The impact of tax reforms on human development index: Literature review approach. *International Journal of Social Welfare*, 33. évf. 3. sz. 757–776. o. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12629>.
- SZILOVICS CSABA [2014]: A második Orbán-kormány adópolitikájának jellegzetességei. *Polgári Szemle*, 10. évf. 1–2. sz. 60–82. o. https://polgariszemle.hu/images/content/pdf/psz_2014_1-2.szam_5.pdf.
- TÓTH TIBOR [2024]: A jóllét koncepciója és mérhetősége – dilemmák és működő gyakorlatok. *Humán Innovációs Szemle*, 15. évf. 1. sz. 114–127. o. <https://doi.org/10.61177/HISZ.2024.15.1.7>.
- UNDP [é. n.]: Human Development Reports: Human Development Index (HDI). <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>.

UNDP [2024a]: Human Development Reports: Hungary: Country Data (csv). <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/HUN>.

UNDP [2024b]: Human Development Reports: Ireland: Country Data (csv). <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/IRL>.

1992. évi LXXIV. törvény az általános forgalmi adóról.

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról.

1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről.

1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról.

1997. évi LXXXII. törvény a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról.

1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól.

2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról.

2011. évi CLVI. törvény egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról.

2019. évi CXXII. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről.

Függelék

F1. táblázat

A gyermektelen egyedülállók minimálbérének járulékkerhelése Írországban, 2016, 2022

A gyermektelen, egyedülálló minimálbérből élők PRSI-fizetési kötelezettsége a kiemelt években Írországban									
{a} 52 hét	{b} Bruttó éves minimálbér (euró)	{2.} Heti minimálbér (euró)	{4.} Minimálbér esetében alkalmazható heti kedvezmény PRSI-kedvezmény számítása alapján (euró)	{c} PRSI-kulcs a minimálbérré az A főcsoportban (százalék)	{6.} Minimálbér heti PRSI-fizetési kötelezettsége kedvezménnyel (euró)	{7.} Minimálbér éves PRSI-fizetési kötelezettsége kedvezménnyel együtt (52 hét) (euró)	{8.} Effektív PRSI-kulcs a minimálbérré (százalék)		
	18 556,20	356,85	11,19	4	3,08	160,19	0,86		
	21 294,00	409,50	2,42	4	13,96	725,92	3,41		
{1.} PRSI-kedvezmény maximuma hetente (euró)	2016								
	2016	12	2016	356,85	2016	0,81	11,19	{4.} Heti kedvezmény: {1.} - {3.}	
	2022	12	2022	409,50	2022	9,58	2,42		
{5.} A minimálbér után fizetendő PRSI hetente kedvezmény nélkül, ha az érvényesíthető kedvezmény {2.} × {c}	{2.} PRSI-kedvezményre jogosító heti bérek: 352,01–424 euró								
	{3.} Kedvezményt csökkentő képlet: ({2.} - 352,01)/6								
	{4.} Heti kedvezmény: {1.} - {3.}								
{5.} A minimálbér után fizetendő PRSI hetente kedvezmény nélkül, ha az érvényesíthető kedvezmény {2.} × {c}	{7.} Éves PRSI-fizetési kötelezettség a minimálbér után (52 hét): {6.} × {a}								
	{8.} Effektív PRSI-kulcs a minimálbérré {7.}/{b} (százalék)								
2016	14,27	2016	3,08	2016	160,19	0,86			
2022	16,38	2022	13,96	2022	726,01	3,41			

Forrás: Department of Social Protection [2016], [2022], Eurostat [2025a].

F2. táblázat

A HDI alakulása a két országban, 2004–2022

Évek	HDI		
	Írország	Magyarország	Relatív arány (százalék)
2004	0,888	0,802	90,32
2005	0,894	0,807	90,27
2006	0,898	0,815	90,76
2007	0,904	0,818	90,49
2008	0,905	0,824	91,05
2009	0,900	0,826	91,78
2010	0,908	0,829	91,30
2011	0,906	0,833	91,94
2012	0,907	0,833	91,84
2013	0,911	0,843	92,54
2014	0,918	0,840	91,50
2015	0,924	0,839	90,80
2016	0,929	0,843	90,74
2017	0,934	0,846	90,58
2018	0,938	0,850	90,62
2019	0,942	0,854	90,66
2020	0,945	0,849	89,84
2021	0,946	0,846	89,43
2022	0,950	0,851	89,58

Forrás: UNDP [2024a], [2024b].